

Vzdělávací obor: **Geografie**

Očekávaný výsledek učení: **GEO-GEO-002-ZV9-011**

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu

Popis úrovně Splněno

- Posoudí a logicky seřadí fáze životního cyklu globálního produktu.
- Určí na základě poskytnutých zdrojů relevantní pozitivní i negativní dopady.

Můj mobil a svět – Příběh jedné kapsy

Autor materiálu: Mgr. René Jirmus

Úloha činí globalizaci osobní a hmatatelnou skrze předmět, který mají žáci denně u sebe – chytrý telefon. Žáci pátrají po původu jednotlivých komponentů a fází výroby telefonu, aby na jeho příběhu doložili fungování globálních výrobních řetězců. Cílem je, aby na tomto konkrétním příkladu dokázali pojmenovat, popsat a zhodnotit pozitivní i negativní důsledky globalizace na společnost a přírodu jak v místech výroby (např. Afrika, Asie), tak v místě spotřeby (tedy u nich doma v Česku).

Zadání pro žáky

Kontext:

Každý den ho nosíme v kapse. Spojuje nás s kamarády i s celým světem. Ať už ho máš v kapse, nebo k práci použiješ školní tablet, jeho příběh je stejný. Přemýšleli jste někdy nad tím, jakou cestu urazil, než se k vám dostal? Jeho příběh je neuvěřitelným dobrodružstvím, které se odehrává na několika kontinentech. Je to příběh o globalizaci se všemi jejími světlými, ale i velmi temnými a často skrytými stránkami.

Zadání:

Vaším úkolem je sestavit "cestovní pas" pro typický chytrý telefon a odhalit na jeho příběhu konkrétní dopady globalizace.

1. Sestavte cestu: Ve skupině si prostudujte připravené informační karty. Seřadte je chronologicky tak, jak si myslíte, že probíhá "život" telefonu od suroviny až po odpad.
2. Analyzujte dopady: Pro každou zemi/fázi na kartách identifikujte a запиšte si alespoň jeden pozitivní (+) a jeden negativní (-) dopad, a to jak na místní SPOLEČNOST, tak na místní PŘÍRODU.
3. Vytvořte "Cestovní pas": Na velký papír (A3) vytvořte vizuální pas telefonu. Můžete kreslit, lepit, použít mapu světa... Ke každé "zastávce" (fázi) přehledně запиšte dopady (+/-) na společnost a přírodu, které jste našli.
4. Doložka pro nás: Do pasu na závěr napište krátkou "závěrečnou doložku" – odstavec, který odpoví na otázku: "Jaké pozitivní a negativní důsledky celého tohoto globálního procesu pocítujeme my, jako uživatelé telefonů v Česku?"

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k řešení problémů Práce s informacemi a kritické myšlení KRP-KRP-000-ZV9-001	Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.	Podporuji je ve vizualizaci komplexních procesů (tvorba 'cestovního pasu' telefonu), aby lépe pochopili globální propojení.
KK k občanství a udržitelnosti Respektující vztah k životu a světu KOB-RES-000-ZV9-001	Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.	- Pokládám žákům jednoduchou úvodní otázku, která je vtáhne do děje: 'Kde se vlastně vzal váš telefon, než jste si ho koupili tady u nás?' - Poskytuji žákům strukturované a zjednodušené informační zdroje (tzv. informační karty), aby se neztratili ve složitosti tématu a mohli se soustředit na analýzu a syntézu.
Klíčová kompetence k učení Umění se učit KKU-USU-000-ZV9-001	Řídí vlastní procesy učení.	Vedu je k diskusi o etických dilematech, která z tématu plynou (např. cena vs. pracovní podmínky), a podporuji kulturu respektující debaty.

Metodický komentář pro učitele

Cílem úlohy není odsoudit vlastnictví telefonu, ale ukázat obrovskou komplexnost a propojenost světa, která se skrývá za jedním běžným výrobkem. Úloha by měla vést k pochopení, že naše spotřebitelské pohodlí je často vykoupeno problémy (sociálními i environmentálními) na jiných místech planety. Je to ideální odrazový můstek pro diskusi o tématech jako fair trade, udržitelný rozvoj, recyklace a naše role jako odpovědných spotřebitelů.

Pro úspěch úlohy je klíčová příprava podkladů. Učitel vytvoří 4-5 "informačních karet" pro práci ve skupinách. Každá karta popisuje jednu fázi "života telefonu" a obsahuje krátký text, obrázek a klíčová fakta. Tím se zajistí, že všichni žáci pracují s relevantními a přiměřeně složitými informacemi.

Příklad obsahu karet:

- TĚŽBA SUROVIN** (Místo: DR Kongo): Fotka dolu, info o těžbě kobaltu, zmínka o dětské práci a dopadech na krajinu.
- VÝZKUM A DESIGN** (Místo: USA): Fotka designérů v Kalifornii, info o vysoce placené kreativní práci, vzniku patentů.
- VÝROBA KOMPONENTŮ** (Místo: Tchaj-wan/J. Korea): Fotka supermoderní továrny, info o výrobě čipů, spotřebě vody a energie.
- FINÁLNÍ MONTÁŽ** (Místo: Čína): Fotka obří montážní linky, info o počtu zaměstnanců, mzdách, efektivitě, pracovních podmínkách.
- SPOTŘEBA A ODPAD** (Místo: Česko/Evropa): Fotka obchodu s elektronikou a skládky elektroodpadu, info o dostupnosti, ale i krátké životnosti a problému s recyklací.

Jak zdůraznit negativní dopady:

Cílem úlohy je nejen popsat, ale i kriticky zhodnotit. Je důležité, aby pozitivní dopady (pohodlí, propojení, zisk firem) nezastínily ty negativní. Učitel může tento aspekt posílit několika způsoby:

Obsah informačních karet: Při přípravě karet dejte záměrně větší prostor a konkrétní data k negativním jevům (např. přesné množství spotřebované vody při výrobě čipů, průměrná mzda dělníka v továrně versus cena telefonu, procento recyklace elektroodpadu).

Diskuzní otázky: Během prezentace "pasů" se ptejte: "Čí zájem je v této fázi nejdůležitější? Kdo na tom vydělává nejvíce a kdo nejméně? Je možné vyrobit telefon, který by neměl žádné negativní dopady?"

Rozšiřující témata: Otevřete diskuzi o tzv. plánovaném zastarávání (proč telefony vydrží jen pár let?), o problému ilegálních skládek elektroodpadu v Africe a Asii nebo o roli marketingu, který nás neustále přesvědčuje o nutnosti koupit si nový model.

Popis ověřování

Učitel sleduje a hodnotí, zda žák/skupina:

- ...logicky seřadí fáze životního cyklu globálního produktu.
- ...na základě poskytnutých zdrojů identifikuje relevantní pozitivní i negativní dopady.
- ...dokáže správně rozlišit dopady na společnost (sociální, ekonomické) a dopady na přírodu (environmentální).
- ...ve finální reflexi dokáže propojit globální procesy s vlastním životem a regionem (Českem).
- ...formuluje své závěry na základě zjištěných informací

Ukázka řešení

Část plakátu/pasu:

ZASTÁVKA 1: Těžba kobaltu v DR Kongo

- SPOLEČNOST (+): Pro některé lidi jediný zdroj příjmu.
- SPOLEČNOST (-): Nebezpečné pracovní podmínky, často dětská práce.
- PŘÍRODA (-): Znečištění vody a půdy v okolí dolů, odlesňování.

obr. x

ZASTÁVKA 5: Spotřeba v Česku

- SPOLEČNOST (+): Okamžitý přístup k informacím, zábavě, spojení se světem.
- SPOLEČNOST (-): Závislost na technologiích, kybershikana.
- PŘÍRODA (-): Obrovské množství elektroodpadu, který se těžko recykluje.

obr. x

Závěrečná doložka:

"Pro nás v Česku je pozitivním důsledkem to, že si můžeme koupit technologicky vyspělý telefon, který nám usnadňuje život. Negativním důsledkem je, že jsme se stali součástí systému, který má špatné dopady na lidi a přírodu v jiných částech světa, a po pár letech musíme řešit, co s toxickým odpadem, který po telefonu zbude."